

Sygnatura akt I C 884/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Jelenia Góra, dnia 19-09-2013 r.

Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Paweł Siwek

Protokolant: Marcin Szczypiński

po rozpoznaniu w dniu 05-09-2013 r. w Jeleniej Górze

sprawy z powództwa S. M., A. D., Ł. M. (następców prawnych A. M. (1))

przeciwko D. K.

o zachówek

I. umarza postępowanie z powództwa S. M. i A. D.,

II. oddala powództwo Ł. M.,

III. zasądza od powoda Ł. M. na rzecz pozwanego D. K. kwotę 2.417 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

IV. zasądza od powoda Ł. M. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze kwotę 30 zł (trzydzieści złotych) tytułem kosztów uzyskania informacji z Banku (...) S.A.,

V. nie obciążą kosztami procesu S. M. i A. D..

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 26 lipca 2011 r. A. M. (1) domagała się zasądzenia od D. K. kwoty 25.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 01 kwietnia 2011 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, iż pozwany jest jedynym spadkobiercą po zmarłej w dniu 30 stycznia 2009 r. w J. J. A., ostatnio zamieszkałej w J..

Powódka jest jedną z trzech córek, a pozwany wnukiem spadkodawczyni, która była wdową i gdyby spadek był dziedziczony z ustawy, to powódka dziedziczyłaby 1/3 spadku, a pozwany nie dziedziczyłby wcale.

W skład spadku po J. A. weszła 1/4 części posesji położonej w J. przy ul. (...) składającej się z nieruchomości gruntowej o powierzchni 1.500 m² wraz z posadowionym na niej budynkiem mieszkalnym o łącznej powierzchni 350 m². Według powódki wartość przedmiotowej nieruchomości powinna wynieść w przybliżeniu nie mniej niż 600.000 zł. Zachówek w niniejszej sprawie powinien zatem wynieść 25.000 zł.

W odpowiedzi na pozew D. K. uznał powództwo do kwoty 6.000 zł, wnosząc o oddalenie powództwa w pozostałym zakresie.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany wskazał, iż w wyniku spadkobrania po J. A. nabył 1/2 lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w budynku przy ul. (...) w J. o łącznej powierzchni 54 m², składającej się z 2 pokoi

oraz kuchni. Z przedmiotowym lokalem związany jest udział w wysokości 1/2 w częściach wspólnych budynku oraz w prawie współwłasności terenu.

Biorąc zatem pod uwagę cenę, która zaproponowała powódka w pozwie, tj. kwotę 1.714 zł za m² lokalu, wartość masy spadkowej po zmarłej J. A. wynosi 92.556 zł. Tym samym kwota należnego zachowku wynosi 15.426 zł.

Przy czym na dwa dni przed śmiercią J. A. powódka wypłaciła z konta spadkodawczyni kwotę 6.000 zł.

Jednocześnie z masy spadkowej powódka otrzymała zabytkowy zegar warty kwotę 2.000 zł.

Z powyższego wynika zatem jednoznacznie, iż roszczenia powódki z tytułu zachowku zostały w znacznej części zaspokojone.

Pozwany równocześnie zarzucił, że poniósł wydatki w postaci opłat i podatków od gruntu na kwotę 1.456 zł oraz zapłacił podatek od spadku w wysokości 1.970 zł.

Ponadto przeprowadził kapitalny remont mieszkania.

Pismem z dnia 14 sierpnia 2012 r. (k. 257) pełnomocnik pozwanego cofnął częściowe uznanie powództwa, argumentując że doszło do omyłki rachunkowej, i że wartość masy spadkowej po J. A. wynosi 46.278 zł. Tym samym kwota należnego powódce zachowku wyniosła 7.713 zł. Uwzględniając zatem poczynione wydatki pozwanego na nieruchomości oraz wypłatę z rachunku bankowego spadkodawczyni został wyczerpany cały należny powódce zachówek.

Ze względu na śmierć A. M. (1) w dniu 27 listopada 2012 r. postanowieniem z dnia 04 grudnia 2012 r. Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze zawiesił postępowanie w sprawie.

Postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2013 r. Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze podjął postępowanie w sprawie z udziałem jako powodów S. M., A. D. i Ł. M. (następców prawnych A. M. (1)).

Pismem z dnia 16 maja 2013 r. A. D. nie podtrzymała powództwa przeciwko D. K. a S. M. identyczne oświadczenie złożył na rozprawie w dniu 05 września 2013 r.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadek po zmarłej dnia 30 stycznia 2009 r. w J. J. A. nabył na podstawie testamentu notarialnego z dnia 24 kwietnia 1995 r. wnuk D. K..

(Dowód: - postanowienie Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze z dnia 08.05.2009 r., sygn. akt I Ns 210/09, k. 7)

W skład spadku po zmarłej J. A. weszła 1/2 udziału w nieruchomości w postaci lokalu mieszkalnego nr (...) stanowiącego odrębną nieruchomość, położonego w budynku przy ul. (...) w J. wraz z udziałem w wysokości 1/2 w nieruchomości wspólnej, którą stanowi grunt oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali, dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze Wydział VI Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...). Ponadto w skład masy spadkowej weszła kwota 9.584,78 zł zgromadzona na rachunku bankowym w Banku (...) S.A. we W.. Jak również zabytkowy kredens.

(Dowód: - zeznania S. M. k. 217v – 218v

- zeznania Ł. M. k. 218v

- odpis zwykły z księgi wieczystej Kw nr (...) k. 20 – 27

- postanowienie Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze z dnia 20.04.2004 r., sygn. akt I Ns 230/04, k. 176

- historia rachunku k. 223 – 224)

Pismem z dnia 11 marca 2011 r. A. M. (1) wezwała D. K. do zapłaty kwoty 30.000 zł tytułem zachowku.

Pismem z dnia 25 marca 2011 r. pełnomocnik D. K. w jego imieniu oświadczył, że co do zasady nie kwestionuje on należnego A. M. (1) zachowku, ale nie zgadza się na zaproponowaną wysokość.

(Dowód: - pismo z dnia 11.03.2011 r. k. 8

- pismo z dnia 25.03.2011 r. k. 28)

W latach 2005 – 2007 D. K. poniósł opłaty z tytułu wieczystego użytkowania w kwocie 1.129,57 zł.

W 2007 r. D. K. poniósł koszt opłat z tytułu przekształcenia prawa wieczystego użytkowania gruntu w prawo własności w kwocie 539,20 zł.

W latach 2005 – 2009 D. K. uiścił podatek od nieruchomości w łącznej wysokości 804,20 zł.

W 2010 r. D. K. uiścił podatek od spadku po zmarłej J. A. w łącznej kwocie 1.941 zł.

(Dowód: - potwierdzenia przelewu k. 40 – 42, 44 – 35, 47 – 63, 65 – 68)

W okresie od dnia 29 stycznia 2009 r. do 11 lutego 2009 r. dokonano przy użyciu karty bankomatowej wypłaty z konta J. A. na łączną kwotę 9.500 zł.

Wypłat dokonywała A. M. (1).

(Dowód: - częściowo zeznania S. M. k. 217v – 218v

- zeznania świadka A. P. k. 219 – 219v

- zeznania świadka U. K. k. 220 – 220v

- pismo Banku (...) S.A. k. 186

- historia rachunku k. 223 – 224)

A. M. (1) zmarła w dniu 27 listopada 2012 r. Jej spadkobiercami są S. M., A. D. i Ł. M..

(Dowód: - okoliczność bezsporna)

Sąd zważył co następuje:

Na wstępie należało wskazać, iż nie budziło wątpliwości w sprawie, że spadek po zmarłej dnia 30 stycznia 2009 r. w J. J. A. nabył na podstawie testamentu notarialnego z dnia 24 kwietnia 1995 r. wnuk D. K..

Nie było również sporne w sprawie, iż A. M. (1) była jednym ze spadkobiercom ustawowych (jako córka spadkodawczyni), której w przypadku braku testamentu z dnia 24 kwietnia 1995 r., przysługiwał by udział w spadku w wysokości 1/3 wysokości.

Jak stanowi art. 991 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachówek). Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź

w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy

roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

W związku z powyższym trzeba było stwierdzić, iż pierwszą kwestią sporną pomiędzy stronami był skład majątku spadkowego po zmarłej J. A..

W oparciu o odpis z księgi wieczystej KW nr (...), tutejszy Sąd ustalił, iż w skład spadku weszła 1/2 udziału w nieruchomości w postaci lokalu mieszkalnego nr (...) stanowiącego odrębną nieruchomość, położonego w budynku przy ul. (...) w J. wraz z udziałem w wysokości 1/2 w nieruchomości wspólnej, którą stanowi grunt oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali, dla której to nieruchomości.

Ponadto jak wynikało z wyciągu z rachunku bankowego w Banku (...) S.A. we W. w skład masy spadkowej weszła kwota 9.584,78zł zgromadzona na rachunku bankowym.

W ocenie Sądu Rejonowego w skład masy spadkowej wszedł również zabytkowy kredens o którym zeznali S. M. i Ł. M..

Natomiast pozwany nie udowodnił, iż w skład spadku wszedł zabytkowy zegar. W tym zakresie nie zostało wykazane, kto był pierwotnie jego właścicielem (czy wyłącznie J. A. czy również D. K.), jak również czy został on darowany A. M. (1) czy też Ł. M..

I dlatego też, ponieważ ciężar dowodu w tym zakresie ciążył na pozwanym, który usiłował wykazać że darowizna tej nieruchomości obniża jego obowiązek wypłaty powódce zachowku, jego twierdzenia w tym przedmiocie zostały uznane za niewiarygodne.

Uwzględniając powyższe ustalenia trzeba było w następnej kolejności zauważyć, że sporna była również wartość powyższego majątku spadkowego.

Pozwany twierdził, że w/w nieruchomość warta jest 46.278 zł. A. M. (1) a później jej następcy prawni, a w szczególności Ł. M., nie udowodnili innej wysokości przedmiotowej nieruchomości, mimo ciężącego na nich na mocy art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. obowiązku.

W tym miejscu trzeba było zauważyć, iż wprawdzie został złożony przez stronę powodową wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność wartości nieruchomości, a nawet został ten dowód postanowieniem Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze z dnia 12 kwietnia 2012 r. dopuszczony. Jednakże na skutek nieuiszczenia przez A. M. (1) zaliczki na poczet wynagrodzenia biegłego postanowieniem z dnia 14 sierpnia 2012 r. dowód ten został pominięty.

Tym samym skoro powódka nie wykazała wartości tego składnika majątku spadkowego po zmarłej J. A., należało przyjąć jego wartość w wysokości wskazanej przez pozwanego.

Powyzsza uwaga odnośnie niewykazania wartości składnika majątku spadkowego dotyczyła również zabytkowego kredensu, jaki miał pozostać u pozwanego. Z braku jakichkolwiek dowodów tutejszy Sąd przyjął, że ruchomość ta nie przedstawiała wartości majątkowej.

Natomiast nie budziła wątpliwości kwota jaka pozostała na rachunku bankowym zmarłej w Banku (...) S.A., albowiem wynikało to wprost z przedłożonej przez pozwanego historii rachunku.

Ostatecznie zatem wysokość majątku spadkowego należało ustalić na kwotę 55.862,78 zł.

Przy przyjęciu zatem, że A. M. (1) w przypadku braku testamentu odziedziczyłaby 1/3 spadku, tj. kwotę 18.620,93 zł, to przysługujący jej zachówek wynosił kwotę 9.310,47zł.

Tym niemniej D. K. podniósł szereg okoliczności, które miałyby jego zdaniem spowodować, iż obecnie nie ciąży na nim obowiązek zapłaty A. M. (1) zachowku.

W związku z tym na wstępie należało wskazać, że Sąd Rejonowy pominął wszelkie okoliczności (sporne pomiędzy stronami) odnośnie relacji na linii D. K. a zmarła J. A.. Niniejsza sprawa bowiem nie dotyczyła ewentualnej niegodności dziedziczenia przez pozwanego po zmarłej, a wysokości zachowku. W tym zaś zakresie okoliczności związane z powyższymi relacjami były bez znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Przechodząc zatem do poszczególnych kwot, jakie zdaniem D. K., miałyby zmniejszać wysokość jego zobowiązań wobec A. M. (1) z tytułu zachowku, to trzeba było zauważyć, że większość z nich tj. opłaty z tytułu wieczystego użytkowania, opłaty za przekształcenie prawa wieczystego użytkowania gruntu w prawo własności, podatek nieruchomości oraz koszty remontu zostały poniesione przed datą śmierci J. A.. Tym samym skoro, i pozwany, i zmarła byli współwłaścicielami nieruchomości, to w przedmiotowej sprawie można w kwestii tych wydatków mówić jedynie o nakładach z majątku osobistego D. K. na majątek osobisty J. A. i o roszczeniu pozwanego wobec zmarłej do zwrotu połowy nakładów poniesionych na nieruchomość (art. 207 k.c.). Przy czym jednak skoro jedynym spadkobiercą po J. A. jest właśnie pozwany, to tym samym dług z tytułu tych nakładów przeszedł właśnie na D. K. i w rezultacie konfuzji wygasł.

Tym samym kwoty poniesione z tytułu wskazanych opłat i kosztów remontu nie mogły obciążać masy spadkowej.

Natomiast jak słusznie podniósł pozwany należało uznać za dług spadkowy, zmniejszający wysokość zachowku, część podatku od spadku w kwocie 647 zł (1.941 zł / 3 osoby uprawnione do zachowku jako spadkobiercy ustawowi) – por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 września 2005 r., I ACa 256/05, Rejent 2005/10/180.

Do tego należny zachówek (w pozostałej kwocie 8.663,47 zł) winien był zostać pomniejszony o kwotę 9.500 zł z tytułu wypłat dokonanych przez A. M. (1) z konta bankowego J. A. po jej śmierci.

Fakt dokonania wypłat z konta przez powódkę potwierdzało samo pismo jej pełnomocnika z dnia 18 października 2011 r. (k. 183), jak również okoliczność ta przez samą powódkę nie była kwestionowana. Natomiast możliwość dokonania takiej wypłaty – dostęp do rachunku zmarłej – potwierdził w swoich zeznaniach częściowo S. M. wskazując że żona A. M. (1) regulowała wydatki związane z opieką lekarską, wyżywieniem i utrzymaniem J. A. z jej środków. A już wprost zeznali o takiej możliwości świadkowie A. P. i U. K..

Wysokość wypłat wynikała zaś tak z odpowiedzi Banku (...) S.A., jak również historii rachunku.

W tym miejscu trzeba było wskazać, że nie można było uwzględnić argumentacji A. M. (1), że wypłacone kwoty był to zwrot wcześniej poniesionych kosztów na rzecz J. A.. Po pierwsze wysokości tych kosztów powódka nie wykazała. Po drugie z momentem śmierci J. A. wszelkie upoważnienia dla powódki do dysponowania środkami finansowymi po zmarłej wygasły (art. 101 § 2 k.c.), same zaś środki finansowe na mocy testamentu z dnia 24 kwietnia 1995 r. weszły do majątku D. K.. Tym samym A. M. (1) dokonując wypłat z konta J. A. po jej śmierci dokonała w istocie przywłaszczenia pobranych kwot.

Oczywiście trzeba było równocześnie wskazać, że jeżeliby faktycznie pozostały jakieś niepokryte wydatki związane z utrzymaniem zmarłej J. A., to przysługiwałoby powódce roszczenie wobec D. K. o zwrot tych wydatków (art. 922 k.c.). Jednakże w żaden sposób nie upoważniało to jej do samowolnego pobrania tych kwot.

Na marginesie należało wskazać, że A. M. (1) nie udowodniła również w żaden sposób kosztów pogrzebu zmarłej (na które również miałyby zostać przeznaczone środki finansowe z rachunku bankowego), jak również nie dokonała ich rozliczeń w kontekście otrzymanego z ZUS zasiłku pogrzebowego (fakt otrzymania tego zasiłku nie był w sprawie kwestionowany), który w dacie śmierci J. A. wynosił 5.937,10 zł.

Biorąc powyższe pod uwagę należało stwierdzić, że na skutek rozliczenia uiszczzonego przez pozwanego podatku od spadku oraz samowolnej wypłaty przez powódkę środków finansowych z rachunku bankowego J. A., wygasł obowiązek D. K. do zapłaty A. M. (1) zachowku.

Przechodząc zatem dalej, to w niniejszej sprawie bezspornym było, że A. M. (1) zmarła w trakcie postępowania w dniu 27 listopada 2012 r.

Jej spadkobiercami są S. M., A. D. i Ł. M., którzy z mocy prawa jako następcy prawni powódki wstąpili w jej miejsce do procesu.

Pismem z dnia 16 maja 2013 r. A. D. nie podtrzymała powództwa przeciwko D. K., a S. M. identyczne oświadczenie złożył na rozprawie w dniu 05 września 2013 r.

Zgodnie z art. 355 § 1 k.p.c. sąd wydaje postanowienie (które może być zawarte w wyroku – przyp. SR) o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew lub jeżeli wydanie wyroku stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne.

Na mocy art. 203 § 1 i 4 k.p.c. pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia - aż do wydania wyroku. Sąd może uznać za niedopuszczalne cofnięcie pozwu tylko wtedy, gdy okoliczności sprawy wskazują, że cofnięcie pozwu jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa.

Biorąc zatem pod uwagę, że A. D. i S. M. cofnęli swoje powództwa, a w ocenie Sądu Rejonowego brak jest przesłanek do uznania cofnięcia pozwu za niedopuszczalne, orzeczono jak w pkt I wyroku.

Odnosnie natomiast podtrzymanego przez Ł. M. powództwa, to skoro jak wskazano A. M. (2) nie przysługiwało w dacie śmierci roszczenie przeciwko D. K. o zachówek, to nie przysługiwało ono również jemu jako następcy prawnemu po A. M. (1).

I z tych też względów powództwo Ł. M. podlegało oddaleniu.

Stąd już tylko na marginesie trzeba było wskazać, że Ł. M. jest spadkobiercą po A. M. (1) jedynie w 1/3 części spadku. A zatem niezrozumiałym było domaganie się przez niego całej kwoty tytułem zachowku jaka miałaby zgodnie z treścią pozwu przysługiwać zmarłej, a nie 1/3 tej kwoty.

Zwłaszcza w świetle oświadczeń pozostałych powodów, którzy nie podtrzymali swojego powództwa przeciwko pozwanemu, i w związku z tym nie sposób było się doszukać podstawy do dochodzenia całej kwoty nawet w art. 209 k.c. w zw. z art. 1035 k.c.

Przy czym miało to już jedynie wtórne znaczenie biorąc pod uwagę, że powództwo było w całości niezasadne.

Stąd też orzeczono jak w pkt II wyroku.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata lub radcę prawnego zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata lub radcy prawnego, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony.

W niniejszej sprawie na koszty te w przypadku pozwanego złożyły się opłata skarbową 17 zł oraz koszty zastępstwa procesowego 2.400 zł (§ 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat

za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.)).

Odnosnie natomiast kwoty zasądzonej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze tytułem zwrotu kosztów związanych z informacją otrzymaną z Banku (...) S.A., to orzeczono o tym na podstawie art. 113 u.k.s.c. który stanowi że kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator albo prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów proces.

Uwzględniając zatem wynik postępowania, kwota 30 zł podlegała zasądzeniu od Ł. M., jako strony która przegrała w sprawie.

Na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd Rejonowy nie obciążył kosztami procesu S. M. i A. D..

Przepis ten stanowi, iż w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Wskazani powodowie cofając powództwa przeciwko pozwanemu niewątpliwie byli przegranymi w sprawie. Tym niemniej Sąd Rejonowy wziął pod uwagę, że to nie oni wytoczyli powództwo, ale z mocy prawa stali się powodami jako następcy prawni po A. M. (1) oraz że przy swojej pierwszej czynności procesowej nie podtrzymali powództwa. Tym samym w ocenie tutejszego Sądu byłoby rażąco niesprawiedliwie oby ponosili oni koszty tego procesu.